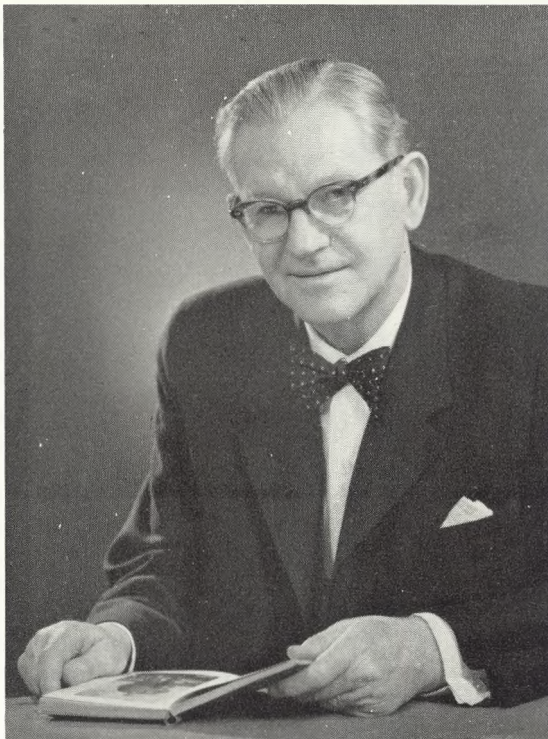

Foreningen for Kirkegårdskultur 1920—1960

Domprovst Carl Bay

59. Domprovst
Carl Bay.
Elfelts foto.

Den 29. september passerede vor forening i al stilfærdighed sin 40 års stiftelsesdag. Der stod ikke stor blæst om den, da den kom til verden. Dette skete også i al stilfærdighed i Aarhus, og man startede med 15 medlemmer. Men det er jo heller ikke altid mængden, der afgør betydningen af en sag, — og man kan roligt sige, at det var betydelige mænd, som satte denne forenings arbejde i gang. Vor første formand var stiftsprovst *Lindhardt* i Aarhus, og medlemstallet har iøvrigt været 414 i 1930 og 641 i 1960.

En kirkegård er et stille sted — her ønsker man, at der skal være fred for verdens larm, for såvidt det er muligt at skaffe det i en urolig og larmende verden. Her ønsker man, at pietet og nænsomhed skal råde. Der grædes mange tårer på en kirkegård, — der er så mange sår, som smerter. Derfor vil man gerne, at vore kirkegårde bærer præg af, at man gerne vil være med til at lindre smerterne og ikke gøre forkrænkeligheden mere bitter end den er i sig selv. Gennem smukke,

enkle symboler på gravene kan der bæres vidnesbyrd om det kristne evangeliums budskab om *Jesu Kristi* opstandelse. »Krist stod op af døde, i himlen vi ham møde«. Gennem kirkegårdenes levende beplantninger kan man på mange måder være med til at skabe stilhed i forpinte menneskesind.

Har Foreningen for Kirkegårdskultur igennem de 40 år, den har virket, end levet et stilfærdigt liv, kan vi vist godt sige, at den har været med til at udføre en betydningsfuld gerning, — og vi mener ikke, at foreningens tid er opbrugt. Vi håber, den stadig må være med til at løse betydningsfulde opgaver på vore kirkegårde. Meget snart — tidspunktet kan ikke bestemt opgives — er det vor agt at udsende en bog om vore kirkegårdsproblemer — for derigennem at være med til at løse det formål, vi har prøvet at leve op til.

Med en tak til dem, som før har virket i vor forening, og til dem, som for tiden sidder i styrelsen, bringer vi her en fortællelse over dem, der har haft den daglige ledelse af foreningsarbejdet gennem de 40 år.

FORMÆND: stiftsprovst *Lindhardt* 1921—22, folketingsmand *N. Joh. Laursen* 1922—26, provst *Simon Hansen* 1926—30, folketingsmand *P. Kammersgaard* (fung.) 1930—31, pastor *A. J. Bartholdy Møller* 1931—36, biskop, dr. *C. I. Scharling* 1936—51, folketingsmand, fhv. kirkeminister *Johannes Hansen* (fung.) 1951—52 og domprovst *Carl Bay* 1952—.

NÆSTFORMÆND: folketingsmand *P. Kammersgaard* 1926—44, folketingsm., fhv. kirkeminister *Johs. Hansen* 1942—53 og folketingsmand, borgmester *Ove Hansen* 1959—.

SEKRETÆRER: havearkitekt *Emil Bøttiger* 1920—26, havearkitekt *Johannes Tholle* 1926—47, landsretssagfører *H. F. Jørgensen* 1947—52 og kirkegårdsinspektør *Volmer Rud Nielsen* 1952—.

KASSERERE: havearkitekt *Emil Bøttiger* 1920—26, kirkegårdsinspektør *Imm. Blomberg* 1926—37, stenhuggermester

H. P. Hansen Glem 1937—38, kirkegårdsinspektør Hans Rønø 1938—52 og kirkegårdsinspektør Volmer Rud Nielsen 1952—.

REDAKTØRER: havearkitekt E. Erstad-Jørgensen 1923—24, havearkitekt Emil Böttiger 1926 og havearkitekt Johannes Tholle 1927—.

Af disse har adskillige nu fået deres hvilested på een af de kirkegårde, som de i deres gerning og indsats i vort forningsarbejde havde viet deres interesse.

Blandt stifterne af foreningen er nu kun een tilbage, nemlig kirkegårdsinspektørens *grand old man*, Jens Gravesen, som med sine mere end 80 år alligevel er med i vor bestyrelse, og som vi ved denne lejlighed sender en speciel hilsen.

Græs på kirkegårde og gravene

Kirkegårdsinspektør, cand. hort. A. Falmer-Nielsen (Radioforedrag 26/6 1960)

Igennem tiderne har det hørt til ethvert kultiveret lands pligt at mindes og hædre deres døde på en sømmelig og værdig måde. Skikken har varieret stærkt, ikke alene i tidernes løb, men også efter stedet og egnens tradition.

Her i landet er det god skik at værne om graven, der indeholder de jordiske rester af den afdøde. På denne måde har man helt tilbage fra den hedenske tid de gennem århundreder mere eller mindre velbevarede gravhøje med deres bautasten, der stadig minder om fortidens begravelse og hører til vort lands skønne nationalværdier. Men der er langt fra disse høvdingegrave med *glemselens græs* og ukrudt og til nutidens amerikanske kirkegårde, hvor man søger at overgå hinanden med »fløjlsbløde græsplæner«.

Efter kristendommens indførelse blev kirken det naturlige midtpunkt for såvel levende som døde, og helt op til år 1800 blev det betragtet som særligt attråværdigt at blive begravet inde i kirken. Først efter at det af hygiejniske grunde blev forbudt at begrave i kirken og graven blev

lagt udenfor denne, opstod vore dages kirkegårde.

I begyndelsen lå kirkegården, især på landet, hen med græs, og afgræsning hørte med til præsteembedets rettighed. Og da opsætning af monumenter og mindesmærker forringede afgræsningens muligheder, måtte de kun opsættes mod en passende monumentafgift. Ønskede man at plante blomster på gravene, var det nødvendigt at opsætte solide jerngitre til beskyttelse mod løsgående kreaturers hærgen, og da gravene ofte end ikke blev jævned, opstod *luegraven*, som man i visse egne af landet har bevaret som en tradition, enten beklædt med græs eller vedbend.

At disse græsklædte kirkegårde med det uplejede græs og ukrudt i et virvar af sunkne grave og græstuer ikke altid har virket æstetisk tiltalende, ligger i sagens natur, — her voksede i sandhed glemselens græs overalt.

Senere, da man begyndte at anlægge gravsteder, som vi kender det i dag, blev græsset noget foragteligt, der skulle fjernes, og man optog sydens skikke med at lægge ral og marmorgrus på gravene. Graven skulle frem for alt være soigneret og ren, så det kunne ses, at den ikke blev glemt af de efterlevende.

Fra at være en grøn oase er vore kirkegårde nu ofte ved at blive til golde gruspladser, hvor der lægges mere vægt på den sterile renholdelse end på den plantemæssige frodighed.

Kirkegården er gennem tiderne fra kun at være et fredet hvilested for de døde også blevet et sted, hvor mange forskel-

60. Gravtuen er kultiveret og almindelig anvendt. Stockholms-traktaten.

Foto:
G. V. Walberg.